

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta (HE 60/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Satu Pentikäinen, oikeusministeriö
- Policy-valiokunnan jäsen Andreas Doepel, Directors' Institute Finland - Hallitusammattilaiset ry
- johtava lakimies Teija Miller, Finanssiala ry
- johtava asiantuntija Ville Kajala, Keskuskauppakamari edustaen myös Arvopaperimarkkinayhdistys ry:tä
- toimitusjohtaja Anne Horttanainen, Pääomasijoittajat ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Nasdaq Helsinki Oy
- Suomen Pörssisäätiö
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Tilintarkastajat ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset sääntelystä, jolla pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamista koskeva ns. kiintiödirektiivi (EU) 2022/2381 saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä siltä osin kuin nykysääntely ei täytä direktiivissä asetettua vä-

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2024 vp

himmäistasoa. Kiintiödirektiivin tavoitteena on edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa pörssi-yhtiöiden ylimmissä johtotehtävissä ja nopeuttaa sukupuolijakauman tasapainottumista. Kansallisessa täytäntöönpanossa on liikkumavaraa erityisesti sääntelyn soveltamisalan, valittavan kiintiötavoitteen ja sen laskentatavan sekä hallituksen jäsenten valintamenettelyä säättämisen suhteen.

Talousvaliokunta kannattaa ehdotettua sääntelyä ja täytäntöönpanoa, joka pitäytyy direktiivin vähimmäisvaatimuksissa jättäen tilaa itsesääntelylle. Asiantuntijalausunnossa todetun mukaisesti lainsäätäjän puuttuminen yksityisesti omistettujen osakeyhtiöiden hallintoelinten kokoonpanoon on poikkeuksellinen toimi, eikä lainsäädäntöä ole perusteltua ulottaa direktiivin vähimmäisvaatimuksia pidemmälle.

Esityksessä ehdotetaan, että direktiivin nojalla annettavia kansallisia säännöksiä sovelletaan direktiivin mukaiset kokorajat täyttäviin pörssi-yhtiöihin (keskimääräinen henkilöstömäärä yli 250 henkilöä ja lisäksi taseen loppusumma yli 43 milj. tai vuosiliikevaihto yli 50 milj. euroa). Ehdotetun sääntelyn mukaan tavoitteena on oltava, että aliedustetun sukupuolen edustajia on vähintään 40 prosenttia yhtiön hallituksen jäsenistä. Lisäksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön direktiivin salilima optio, joka mahdollistaa hallituksen jäsenten valintaprosessia koskevien tarkempien säännösten soveltamisen lykkäämisen.

Ehdotetun lainmuutoksen soveltamisalaan kuuluu Suomessa vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätösti-
tojen perusteella noin 35 yhtiötä. Näiden yhtiöiden hallituksissa naisten osuus on keskimäärin
noin 36 prosenttia. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että säännösten soveltamisen edellytyksenä
on osakeyhtiölain muutosehdotuksen mukaisesti kokokriteerien täyttyminen kahdella peräkkäi-
sellä tilikaudella, sillä varautuminen kiintiötavoitteen täyttämiseen tulee joka tapauksessa aloit-
taa käytännössä heti kokokriteerien täytyessä ensimmäisen kerran.

Kiintiösääntely

Hallituksen kokoonpanoa tai jäsenten kelpoisuutta koskevan sääntelyn sijaan osakeyhtiölaissa
ehdotetaan säädettäväksi pörssi-yhtiöiden tavoitteista hallituksen sukupuolijakauman tasapainot-
tamiseksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että 40 prosentin tavoitteen toteutumatta jääminen ei
tarkoita sellaista päätöksen lainvastaisuutta, jonka perusteella osakkeenomistaja voi moittia yh-
tiökokouksen päätöstä yhtiötä vastaan ajettavalla kanteella. Yritykselle aiheutuva julkisuushaitta
tai sen uhka toiminevat kuitenkin tehokkaana kirittäjänä kiintiötavoitteeseen pääsemisessä.

Talousvaliokunta yhtyy asiantuntijalausunnon näkemykseen siitä, että hallituksen kokoonpanon
monimuotoisuus tukee yhtiöiden liiketoimintaa ja sen kehittämistä. Hallituksen jäsenten osaami-
sen, kokemuksen ja näkemysten monimuotoisuus edistää kykyä suhtautua avoimesti innovatiivi-
siin ajatuksiin sekä tukea ja haastaa yhtiön toimivaa johtoa. Hallituksen jäsenten monimuotoi-
suutta tarkastellaan ja toteutetaan pörssi-yhtiöiden hallitusten kokoonpanoissa käytännössä hu-
omattavasti laajemmin kuin vain hallituksen jäsenten sukupuolen näkökulmasta, sillä monimu-
toisuutta arvioitaessa otetaan tyypillisesti huomioon hallituksen jäsenten ikä ja sukupuoli, am-
matti- ja koulutustausta, kokemus yhtiön kannalta relevanteilta toimialoilta tai maantieteellisiltä
alueilta sekä kokemus yhtiölle tärkeiltä erikoisosaamisalueilta.

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2024 vp

Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n ylläpitämä pörssiyhtiöille laadittu Hallinnointikoodi sisältää hallinnointia ja raportointia koskevia suosituksia, jotka täydentävät pörssiyhtiöitä koskevaa lainsäädäntöä. Saadun selvityksen mukaan parhaillaan valmisteilla olevan Hallinnointikoodin muutosten myötä tuodaan direktiiviä vastaavat kiintiötavoitteet sovellettaviksi itsesääntelyn kautta kaikkiin pörssiyhtiöihin sekä First North Premier -markkinasegmentillä kaupankäynnin kohteena oleviin yhtiöihin. Yhtiöiden, jotka eivät noudata suositusta naisten ja miesten tasapuolisesta edustuksesta, tulee ilmoittaa ja perustella suosituksesta poikkeaminen. Uudistetun Hallinnointikoodin myötä sukupuolten tasapuolisen edustuksen vaatimus ulottuu käytännössä yhtiökoosta riippumatta paljon laajempaan joukkoon yhtiöitä kuin mitä kiintiödirektiivi edellyttää. Asiantuntijalausunnossa todetun mukaisesti uuden lainsäädännön ja sitä täydentävän itsesääntelyn muodostama yhteissääntely on tehokas, joustava ja läpinäkyvä normisto, joka edesauttaa naisten määrän kasvua listayhtiöiden hallituksissa.

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esiin, että hallitukseen voi kuulua oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kolmatta sukupuolta olevia henkilöitä. Suomen lainsäädäntö ei tunnista tällaista kategoriaa, joten ehdotetun sääntelyn on katsottu voivan aiheuttaa tulkintaongelmia kiintiön laskennassa ja raportoinnissa. Saadun selvityksen mukaan uudistettavana olevan Hallinnointikoodin kirjaus "vähemmän edustettuna olevien sukupuolten osuudesta" kattaa myös muunsukupuoliset. Hallinnointikoodin on tarkoitus myös jättää yhtiöille vapauksia määrittellä se, miten hallituksen sukupuolijakauma tarkasti ottaen kuvataan hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevassa selvityksessä.

Muita näkökohtia

Seuranta. Kiintiödirektiivi edellyttää, että jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi elin yhtiöiden hallintoelinten sukupuolten tasapuolisen edustuksen edistämiseen, analysointiin, seurantaan ja tukemiseen. Esityksessä ehdotetaan, että Keskuskauppakamari hoitaisi tätä direktiivissä tarkoitettua tehtävää. Keskuskauppakamari on vuodesta 2011 lähtien laatinut vuosittain selvityksen naisten sijoittautumisesta pörssiyhtiöiden johtoon. Vuonna 2023 Keskuskauppakamari laajensi analysoinnin ja seurannan kattamaan myös First North -yhtiöiden hallitukset, toimitusjohtajat ja johtoryhmien jäsenet. Talousvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että kauppakamarilakiin lisätään säännös Keskuskauppakamarin kiintiödirektiiviin perustuvasta tehtävästä. Keskuskauppakamarin nimeäminen kiintiödirektiivin 10 artiklassa tarkoitetuksi toimielimeksi on omiaan korostamaan elinkeinoelämän itsesääntelyn merkitystä talouselämän päätöksentekoon liittyvän tasa-arvon edistämisessä.

Raportointi. Asiantuntijalausunnossa on tuotu esiin, että sukupuolijakauman tavoitteiden raportoinnista on jo säädetty kestävyysraportointia koskevan EU-sääntelyn ja sen nojalla annettujen raportointia koskevien ESRS-standardien hyväksymisen yhteydessä. Tämän vuoksi on katsottu, että esitetty kiintiödirektiiviin perustuva sääntely saattaa johtaa päällekkäiseen raportointivelvoitteeseen yrityksille. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan kiintiödirektiiviin perustuvat raportointivaatimukset ovat kuitenkin yksityiskohtaisempia kuin mitä kestävyysraportoinnissa edellytetään, eikä lakiehdotusta ole valiokunnan saamien lausuntojen perusteella tarvetta muuttaa.

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2024 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 18.9.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Vesa Kallio kesk
varajäsen Minna Reijonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen